

NEM SZABAD A ZENÉT MEGSÉRTENI
Matisz László írása KOVÁCS FERENCŐRŐL

Az "Öcsi" becézés családon belül megszokott, elfogadott formula; pláne, ha az embernek két idősebb lánytestvére is van. Művészerkekben már nem annyira jellemző, hogy ezen a néven tartsanak számon valakit. De ha mégis, annak talán az lehet a magyarázata, hogy az illető oly mértékben közvetlen, nyílt, barátságos személyiség, hogy aki csak kicsit is ismeri, közeli, bizalmas kapcsolatának érzi.

Ilyen kiegyensúlyozott, harmonikus muzsikus-művészember, ezen a beceneven természetesen csupán egy valaki lehet: Kovács Ferenc. De, hogy hogyan fér meg egy ilyen lelkület mellett a hegedűn vagy trombitán játszott magyar, vagy balkáni népzene, a jazz különböző, akár szélsőséges irányzatai, a legszabadabb kortárs improvizációk, továbbá a kendő nevű keleti küzdő sport, vagy a bútorkészítés és fafaragás, azt nehéz elképzelni... Főleg, ha azt is tudjuk, hogy a felsoroltak túlnyomó részét Öcsi mesterfokon műveli.

Amikor ilyen szerteágazó érdeklődésű és tudású személyiséggel van dolgunk, sajnos önkéntelen készletetést érzünk, hogy kiderítsük, vajon melyik az igazi irány a sok közül. Hogy van-e egy meghatározó, egy igazi szívügy, ami egy kényszerűségből felállítandó sorrend elejére kerülne... De nincs, legalábbis amíg nem adódik igazi kényszerűség, az ember nem hajlandó ilyesmin komolyan gondolkodni; mint hogy azt sem vállalná senki, hogy például a sok gyereke közül megnevezze a számára legkedvesebbet. Így, kicsivel ötven felett, legfeljebb annak jelentőségét ismerhetjük fel, hogy vannak megkerülhetetlen feltételek - például a hangszerstanulásban -, amire, ha eddig "nem volt időnk", ezután kell, hogy legyen - zárja le a témát Öcsi.

A Balogh Kálmán Gipsy Cimbalom Band, a Djabe, korábban a Dresch Quartet, vagy Szabados György MAKUZ formációja, továbbá említhetnénk sok egyebet is, például a Chalaban által ismert Said gnawa-zenéjét erősítendő megkeresést, de leginkább saját, Magony-formációját, melyekben hallhattuk, s melyek által ugyancsak alázatos, nyitott muzsikuslelkületre következtethetünk Kovács Öcsit illetően. Ehhez képest ő maga, pont az ellenkezőjét állítja: lehet, hogy nyitottnak látszom, valójában eléggé zárkózott ember vagyok. A lényeg, hogy a zenével tudunk-e szeretetet közvetíteni. Ezt csak magas színvonalú játékkal, igazságot hordozó hangokkal lehet, de műfajoktól, stílusoktól függetlenül. Ha így zenélünk, nem csapunk be senkit; persze ez nem mindig sikerül. Az is előfordulhat, hogy mi, zenészek nem lényegülünk át, csak bízunk a hangok erejében, mert ha azok igazak, nem történhet baj. Az igaz hangok elviszik a balhét. Az igazságot közvetítő zene esetében az sem gond, ha csak kevesen értik; már miattuk is érdemes játszani. Az igazságot pedig nemcsak egyféleképpen lehet megközelíteni, ezért nem hagyom magam beskatulyázni - fűzte hozzá Öcsi.

Vérbeli szólistáról, két, egymástól alapvetően különböző karakterű hangszeren egyaránt perfekt rögtönzőről lévén szó, izgalmas kérdésnek tűnt Kovács Ferenc zenekarokon belüli szerepe, esetleges dominanciája, de erre is a már tőle megszokott szerénység, sőt, alázat fontosságának tükrében reagált:

Jól megoldani bármilyen feladatot - mondja Öcsi. Hogy milyen szerepben teszi ezt az ember, nem olyan lényeges; persze, csak ha fegyelmezetten benne tud maradni. Fontos, hogy a muzsikus tiszteletben tartsa, hogy kikkel, kiknek és mit játszik, és ne ragaszkodjon rögeszmésen valamiféle saját készletéhez; legfeljebb az egyéniségét teheti hozzá valamelyest. S persze ezek a feltételek, a számomra gyakran adódó frontember szerepben is érvényesek. Egyébként ajánlott egy csapatagnak az egyéniségével, tudásával arányos funkciót kínálni. Mindezeket azért célszerű betartani, mert a kompozíció sokkal fontosabb, mint az egyéni ambíció. A szabad, improvizatív műfajokban pedig akkor szerencsés az együttzenélés, ha mindenki kvázi szerzőként is képes a spontán megszólalásra; a "vezető hangot" tiszteletben tartó közös és egységes produkció érdekében. Ebben az irányzatban sem szabad a zenét megsérteni, viszont lehet megtermékenyíteni. De aki csupán saját gondolatait akarja közölni, az készítsen szólóprodukciót - ahogy én is tettem a Magonnyal.

A zene mennyire tükrözi a korszakot, amelyben született? - kérdeztem végül.

Úgy gondolom - kezdi válaszáat Öcsi -, hogy a zene akkor őszinte és hiteles, ha valahol átszüremlik rajta a korszak; mert a nagyon komoly minőséget képviselő zene sem érdekes, ha elveszítette az aktualitását. Ahogy például hiteles jazzt inkább (és még mindig) az afro-amerikai muzsikuskok tudnak, és nem annyira mi, itt. Bár stilisztikailag inkább a korábbi időkből szeretünk építkezni, de már akkor is az előre mutató hangot keressük. Az ódivatú zenéről könnyebb eldönteni a hallgatónak, hogy szereti-e vagy sem, az új viszont gyakran zavarba hozza, mert nyilván elsőre nem érti, s még nem tudja, hogyan viszonyuljon hozzá. Kell hozzá pár év, hogy kiderüljön... Ez a muzsikuskok kockázata.

Az viszont az előremutató hangok esetében is sejthető, hogy lehet-e itt egyszer majd szeretetteljes zene...